

Mjöl'naren på Villingsberg varmt hyllad

En allmänhetens trotjänare kan man med fullt fog säga att mjöl'naren David Larsson, Villingsberg, varit alltsedan seklets början.

Sedan år 1903 har hr Larsson haft sitt dagliga värv förlagt till Villingsberg och sedan år 1911 har han varit den avhållne »mjöl'narfar» hunnit med mjöl'nare. Det är alltså många tjänster att göra orten och dess befolkning på alla dessa år. En mjöl'nare skall ju inte bara mala, utan är det ett redskap eller dylikt som blir defekt så skall man naturligtvis till mjöl'naren för att få det reparerat eller nytt. Så har det varit under år som gått och att allmänheten på platsen tillfullo uppskattat detsamma bevisades fullständigt vid det högtidliga avskedssamkväm som vänner och bekanta anordnade för hr Larsson med fru i kapellet, Villingsberg, i onsdags kväll.

De festligt dukade långborden satte deltagarna i feststämning så snart de kom in i det lilla kapellet där hr Larsson varit värd, predikant och söndagskollärare och även på detta sätt gjort sig mycket uppskattad.

Mycket sång och musik förhöjde stämningen och en myckenhet blommor och gåvor överlämnades. Bland annat överlämnades en tavla med kapellet och det torp som familjen Larsson hela tiden bebott.

A Metodistförsamlingens vägnar talade pastor Y. Agnebro, som tackade hr Larsson för hans insats som kapellpredikant och söndagskollärare. Vidare höll hr August Olsson, Utterbäck, en historik över fam. Larssons liv och verksamhet. Hr Simon Johansson, Villingsberg, tackade också i ett varmhjärtat tal för alla tjänster varvid även fru Larsson fick en välförtjänt eloge för sitt arbete med utdelning av ransoneringskort m. m.

Efter all uppvaktning, kaffedrickning och tårtätande tackade hr Larsson å egna och sin frus vägnar för allt gott samarbete under årens lopp, samt för alla storslagna och varmhjärtade hyllningar som kommit dem till del och gjorde heller ingen hemlighet av att det kändes vemodigt att flytta från denna plats där man under en hel livstid vuxit fast.

Man kan också mycket väl förstå att så är fallet efter så lång tjänst. När nu kvarnen blir så gott som överflödig genom avfolkningen av så många gårdar o. mjöl'naren blir pensionsmässig finns ej längre husrum för honom på platsen utan det är bara att söka sig en annan uppehållsort.

Det kan säkerligen kännas beklämmande då man så länge tjänat bygden och dess befolkning, som dock, hur gärna de än skulle vilja, ej kan göra något åt saken då det ju är reviret som äger alla fastigheter och dessa behövas för annat ändamål. Då måste de gamla ge plats för yngre krafter.

Mjölনারson invigde vattenhjul i Villingsberg

17 NOV 92

Hans Davidsson, även känd som "Mjölনার-Davids" son, klipper av det blågula bandet och inviger det återuppbyggda vattenhjulet i Villingsberg.

— Det här är en stor dag för mig!

Hans Davidsson, född 1916, växte upp i kvarnhuset, som revs i mitten av 1950-talet för att bereda plats för riksvägen E 18. Fadern, David Larsson, drev kvarnen från 1911 till 1947, då den lades ned.

Alla sädeslag

— Här maldes alla sädeslag, fast mest havre. Upptagningsområdet låg inom en radie på cirka en mil.

— Pappa jobbade i kvarnen en-två dagar i veckan och sysslade i övrigt med byggnadssnickeri.

— Förr hade man uttagsdagar, det vill säga folk som arbetade fick ut lönen i säd.

— Då tog de sina säckar och tävlade om att komma först till kvarnen. Här gällde alltså det gamla ordspråket, först till kvarn får först mala.

— Som ung pojke hjälpte jag till i kvarnen, men jag jobbade aldrig där på heltid. Jag blev byggnadssnickare i stället och ärvde således min pappas andra yrke.

Forskat

På äldre dagar har Hans Davidsson blivit allt mer intresserad av forska i sitt ursprung. En dröm var att något skulle hända vid den gamla kvarnplatsen, som ligger alldeles intill E 18 i Villingsberg.

Nu har alltså en kopia av det gamla vattenhjulet invigts. Men innan vi går vidare en kort återblick.

Sedan 1700-talet

I mer än 200 år har det funnits en vattendriven kvarn på den plats där vattenhjulet står i dag. Beviset

är att en husförhörslängd från 1789 namnger en då 50-årig mjölনার. Det är logiskt att tänka sig att denne varit i tjänst ett antal år tidigare.

1820 byggdes en större kvarn på samma plats. Den drevs fram till 1947 — de sista 36 åren av Hans Davidssons pappa.

Under årens lopp har man successivt bytt ut murarna delar. 1920 installerades en ny axelstock.

Foto: LARS MADEBRINK

Hans Davidsson står här framför det nyinvigda vattenhjulet i Villingsberg. Självt växte han upp i det hus som fanns bakom vattenhjulet.

På 1960-talet, när kvarnen redan var riven och verksamheten nedlagd sedan 15-20 år tillbaka, sattes vattenhjulet upp på ett stativ. Tidens tand gjorde att det till slut rasade ihop.

Nu har en nyttillverkad kopia av det gamla vattenhjulet sett dagens ljus. Men några delar är original, bland annat de flesta järnbeslagen.

Stämpel

Minst ett härstammar från 1700-talskvarnen. Det

har nämligen järnstämpeln BvH (Bengt von Hofsten), som användes av Villingsbergs hammarsmedja fram till 1750.

På måndagen skedde den formella invigningen. Som nämnts ovan klippte Hans Davidsson av det blågula bandet.

Lars Carlson, som tidigare var regementschef på A 9 i Kristinehamn, uttryckte förhoppningen att det här vattenhjulet nu skall bevaras för all framtid.

Lars Madebrink

Snabbt och informellt arbete

Arbetet har gått snabbt och skett informellt — utan byråkratiska rundgångar.

Resultatet är att en intres-

sant del av den svenska historien dokumenterats och att Villingsberg vid E 18 öster om Karlskoga fått en turistattraktion.

Foto: LARS MADEBRINK

När alla samverkar blir det snabbt resultat. Här ses fr v Karin Öman, hembygdsföreningen, Arne Ohlsson, kommunens serviceverkstad, Lars Carlson, A9, Hans Davidsson, Anders Björklund, Karlskoga kommun och P-G Thunström, som skänkt kvarnstenen som finns till höger om honom.

— Allt har fungerat bra. Förhoppningen är att vi skall kunna genomföra fler sådana här projekt. För det är ganska ovanligt att det jobbas på detta sätt, säger Anders Björklund, chef för Karlskoga kommuns informationsskontor.

Kvarncirkel

I mitten av 1980-talet började Karlskoga hembygdsförenings kvarncirkel — i den ingick bland andra Hans Davidsson och Chalmar Nyman — fundera på om man inte borde göra något åt det gamla vattenhjulet i Villingsberg.

Länsmuseet i Örebro och massmedia kontaktades, men inget hände.

Möte

A9 hade också noterat vattenhjulets sönderfall och tyckte att brädhögen intill deras läger utgjorde dålig PR.

Förre regementschefen Lars Carlson tog tag i saken och samman kallade ett möte, som hölls i maj 1991.

Därefter gick allt mycket snabbt, eller som Lars Carlson uttryckte saken vid måndagens invigning:

— Hembygdsföreningen hejade på. Karlskoga kommun ordnade med takspån och lät sin serviceverkstad svara för snickeriarbetet.

— Länsmuseet tog fram ritningar, Domänverket fixade virke och A 9 såg till att sågning och markberedning genomfördes. Gelleråsen lyfte upp vat-

tenhjulet på sin nuvarande plats.

— Det som återstår är målning med trätjära från hembygdsföreningens tjärdal och äkta rödfärg från Stora.

Dokumentation

— Min tanke är att jag och Hans Davidsson skall göra en skriftlig dokumentation. Dessutom vore det lämpligt med en utställning av bilder och Hans Davidssons teckningar på Länsmuseet i Örebro.

— Jag hoppas att ett liknande samarbete kan komma igång när det gäller att restaurera den gamla varggropen på andra sidan

kullen och sätta upp ett snurrande hjul vid sågen.

Kvarnsten

Till sist skall vi nämna att en av de gamla kvarnstenarna hittat tillbaka till sin ursprungliga plats.

Det var P-G Thunström som överlämnade den. Hans far köpte två kvarnstenar när kvarnen revs. Så nu finns det ett vattenhjul med tillhörande kvarnsten på plats i Villingsberg.

Lars Madebrink